

Hylli i Dritës

Ubi Spiritus Domini, ibi libertas.

(II ad Cor. III, 17-)

1. Kisha Katolike kà trajtue kulturen okdentale	Fq. 194
2. Bashkimi komtâr	201
3. Farka e Bolshevikve	207
4. Hajduti shënosh e mirë në shpif	212
5. Shqyptarët e hartet	219
6. Kanuni i Lekë Dukagjinit	223
7. Dy fjalë apologi per „Monumentin Historik“ etj.	231
8. Lajme	236
9. Bibljografi	239

SHKODER

Shtypshkroja Franciskane

1923

Posta e jonë.

Atenë. L. S. — E muerem shkrimin t'Uej. Do t'orvatena me U a çue dishiret në vend por jo kësajë here, pse pak vonë. — U falena nderës per shkrime të reja, qi na premtoni. I u dergue atje Numri III. i Hyllit e kështu edhe tash e mbrapa.

Tiranë M. L. — Mjaft jena tuej u orvatë të gjëim librin, qi kerconi, por enë 's kena mbuejtë me ra më të. Porsa t'a gjëim kena per t'U a dergue.

Tiranë. P. Gj. F. — Na mërrijtë teper vonë shkrimi, qi na dergoshi e prandej kà mbetë per numer të Qershorit.

HYLLI I DRITËS

Vjeta IV.

MAJ 1923

Numri V.

Kisha Katolike kà trajtue kulturen okcidentale

(vijon prej Numrit IV)

Merret vesht prej vedit, se, kuer thomë: bihudet e Shqypnis, shakllabanat e Shqypnis, kuptojmë vetëm njatà mistreca Shqyptarë fatzez, qi, pa nji edukatë të marë e pa kurrnji msim e dije, kan guximin me qitë poshtë me fjalë Kishen e parimet e kulturës s'kshtënë; por nuk flasim, jo, per Shqyptarë shkollet, qi kan nji kulturë mjaft të hijshme e janë të zott me trajtue nji opinjon të vetin, sado qi kta mos të jenë nji mendimit me në nder të gjitha çashtjet fetare e kulturele. Kta na, jo veç se nuk i poshtnojmë, por mâ teper i çmojmë, e e majmë per nderë me diskutue me ta mbì kso çashtjesh të kunderta; pse mendojmë qi atà kundershtrimet i bâjnë me të mushun të mendjes, e jo per modë, si atà bihudet e Shqypnis, pseudo-profesora e pseudo-doktora mejhanesh e sokaqesh; si e difton fakti, qi njani nder ta — sugurisht nder mâ të zott, por edhë mâ i largti, ndoshta, me mendime prej nesh — i kà dalë zot në parlament t'onë Klerit katolik, tue këñë se âsht i zoti, prej kulturet qi kà, me dishmue të drejten, kudo qi t'a shofë. Prandej „Hylli i Drites“ numer per numer vën në dispozicjon t'intelektualvet të vertetë të Shtetit shqyptar 10 faqe të shtillit të vet, qi edhë kta, të bazuem gjithmonë mbì parime shkencjake, mund të tfaqin mendimet e veta mbì kso çashtjesh religjoze e kulturele,

pro a contra nesh qi të jenë — Mâ teper deklarojmë edhe se na nuk i majmë per muhaxhirë atâ Shqyptarë të ngratë, qi kan pasë fatin e zì me u rà vendi nën sundim të huej, e qi prandej kan dalë vendit të vet, tue luftue si burrat: kta na i majmë per veteran të lirës komtare.

Mâ teper na merr mendja, se ndokush — ndoshta edhe prej radheve t'ona — kà me u çuditë ndopak per ashprim të stilit, qi perkoshmja e jonë kà perdorue ksajë herë ndaj kundershhtarët e parimevet besimtare e kulturele të kshtëna. Por do të davaritet ç'do çudi e tyne, kuer t'u thomë, se shembulla ksi shtilli t' ashper gjëjmë, jo veç nder auktorë profâj, por edhe në Shkrim Shêjt e nder vepra t' Etenvet Shêjten e Dijetarë të Kishës. Kshiu, b. f., i lumi Jezu Krisht Herodin e pat quejt dhelpen — dicite, vulpi illi; per Farizej pat thânë se janë genimina viperarum — zogj bollash; kuer Sh' Pjetri muer me e kshellue, qi mos të çiste m' kryq per njerz, i thotë: Vade retro, **Satana**; quia scandalo mihi es — M'u hiq, eh! djall; mos m' shtje në të keq. Sh' Pali, mandej citon kundra Kretezvet vjer-shen e nji poetit të tyne, qi thotë: Cres semper mendax; mala bestia, venter piger — Kretezi rrenc gjithmonë; shtâsë e keqe, planc i papûnë. E kuer Marcjoni i patenzonë pveti në qestì Sh' Ignacin Martyr: „A m' njef?“ „Po si“, i pergjegji Shêjti; „**e njof të birin e dreqit**“ — Cognosco primogenitum diaboli. Por edhe Sh' Hjeronimi quen qëna kundershhtarët jo aq të fës, sa të vepravet të tija letrare — Canes mei. Mâ teper, i lumi Jezu Krisht, tuj pà se tempulli i Jeruzalemit ishte bâ pazar prej njerzve të kqi, aj, qi ishte zëmer-butë e i pervûjtë — mitis et humilis corde — e qi kishte msue me dashtë edhe anmikun — Diligite inimicos vestros — s' u tha, jo, atÿne njerzve të kqi: Venite, benedicti Patris mei; por muer nji kamxhik në dorë e pa i pvetë se kû u dhimte a kû u digjte, filloj me t' i rrahë pa kurrfarë mishrret, per arsye qi kta kishin poshtnue kishen e Tënzot.

